

Features of Identity in Translational and Non-Translational Children's Literature

Shirin Ahmadi¹

Department of English Translation Studies, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Fatemeh Parham

Department of English Translation Studies, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 21 October 2021   Accepted: 8 February 2022

Abstract

The purpose of the current study was to identify features of national identity in translational and non-translational children's literature and analyze the contribution of these texts to identity formation of Iranian children. For the purpose of this study, 16 translational and non-translational realistic young adult novels, 8 translational and 8 non-translational, that were published in Iran were scrutinized thoroughly to extract instances of national identity. The instances were extracted based on ethnic-civic categorization of national identity features which is a combination of two taxonomies of the civic and ethnic features of national identity provided by Smith (1991). The extracted instances were carefully analyzed and compared to reach a conclusion. The results of the study revealed that Iranian children's exposure to features of non-Iranian national identity is twice the number of their exposure to features of Iranian national identity. Furthermore, only some of the aspects of national identity are introduced to children through novels. In fact, the low frequency of some elements of national identity, including economic, ideological, political and legal features, shows that the more complicated aspects of national identity are marginalized in these texts. The study showed that young adult novels have modest contribution to Iranian children's national consciousness.

Keywords: Children's Literature; Identity; National Identity; Children's Novels; Translation of Children's Novels

---

1. Corresponding author. Email: ahmadi.shn1@gmail.com

نمودهای هویت ملی در متون تألیفی و ترجمه‌ای ادبیات نوجوان

شیرین احمدی* (گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران)

فاطمه پرهام (گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نمودهای مؤلفه‌های هویت ملی در ادبیات تألیفی و ترجمه‌ای نوجوان و بررسی سهم این متون در هویت‌سازی نوجوانان ایرانی انجام شد. به منظور دستیابی به این هدف، ۱۶ رمان واقع‌گرای نوجوان، متشکل از ۸ رمان ترجمه‌ای و ۸ رمان تألیفی، به‌دقت مورد بررسی قرار گرفت و نمونه‌های هویت ملی با استفاده از دسته‌بندی قومی-مدنی مؤلفه‌های هویت ملی که ترکیبی برگرفته از دو دسته‌بندی هویت ملی قومی و هویت ملی مدنی ارائه‌شده توسط اسمیت (۱۹۹۱) است از این متون استخراج شد. سپس نمونه‌های جمع‌آوری‌شده تحلیل و با یکدیگر مقایسه شد. با توجه به پیکره پژوهش، نتایج نشان داد میزان مواجهه نوجوانان ایرانی با مؤلفه‌های هویت ملی غیر ایرانی دو برابر بیشتر از میزان مواجهه آنها با مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی است. افزون بر این، تنها بخشی از جنبه‌های هویت ملی از طریق رمان به کودکان و نوجوانان منتقل می‌شوند. درواقع، با توجه به فراوانی بسیار پایین برخی نمونه‌های استخراج‌شده هویت ملی شامل ویژگی‌های اقتصادی، ایدئولوژیک، سیاسی و قانونی به نظر می‌رسد جنبه‌های پیچیده‌تر هویت ملی در این نوع از ادبیات به حاشیه رانده شده‌اند؛ بنابراین، بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، رمان‌های نوجوان سهم قابل توجهی در آگاهی ملی نوجوانان ایرانی ایفا نمی‌کنند.

کلیدواژه‌ها: ادبیات نوجوان، هویت، هویت ملی، رمان نوجوان، ترجمه رمان

نوجوان

* نویسنده مسئول ahmadi.shn1@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۹

۱. مقدمه

در بررسی مسائل هویتی می‌توان به ادبیات نگاه ویژه‌ای داشت. ذاکری و شمشیری (۱۳۹۴) به رابطه انکارناپذیر میان ادبیات و هویت اشاره می‌کنند و این واقعیت را که یک ملت را می‌توان از طریق خواندن ادبیات ملی آن شناخت، حاکی از پیوندی عمیق میان ادبیات، به‌عنوان یک عامل زبانی و هویت ملی می‌دانند. آنها ضمن اشاره به این نکته که آنچه می‌خوانیم می‌تواند شخصیت ما را شکل دهد و در اکثر موارد قادر به تشکیل یا تغییر هویت‌مان است، «ادبیات کودک» را یکی از مهم‌ترین انواع ادبیات در رابطه با مسئله هویت می‌دانند و معتقدند با توجه به میزان بالای تأثیرپذیری کودکان، ادبیات قادر است تأثیر قابل‌توجهی بر شکل‌گیری هویت آنها داشته باشد.

طبق آمار منتشرشده‌ی خانه کتاب ایران (۱۳۹۵ و ۱۳۹۶)، هر سال هزاران اثر تألیفی و ترجمه‌ای کودک و نوجوان در ایران منتشر می‌شود. از آنجاکه ادبیات یکی از ابزارهای قدرتمند شکل‌دهی به هویت کودکان است (ذاکری و شمشیری، ۱۳۹۴) و آموزش کودکان تأثیر مستقیمی بر آینده هر ملت دارد (کلن و ساندمارک^۱، ۲۰۱۳)، انجام پژوهشی به منظور مشخص کردن مؤلفه‌های هویت در این نوع از ادبیات و بررسی سهم تألیف و ترجمه در ارائه این مؤلفه‌ها ضروری به نظر می‌رسد. علاوه بر این، بخش عمده‌ای از پژوهش‌های پیشین در رابطه با ادبیات کودک و نوجوان و ترجمه محدود به «ویژگی‌های زبانی»، «سانسور» و «بازترجمه» بوده است و پژوهشگران اندکی به بررسی «مسائل هویتی» در کتاب‌های ترجمه‌ای کودک و نوجوان پرداخته‌اند. پژوهش حاضر علاوه بر روشن ساختن نقش ادبیات کودک و نوجوان در هویت‌سازی می‌تواند مورد استفاده نویسندگان، مترجمان و ناشران به منظور بهبود و استفاده بهینه از این ابزار هویت‌سازی نیز قرار بگیرد.

---

1. Kelen & Sundmark

این پژوهش با هدف شناسایی نمودهای مؤلفه‌های هویت ملی در ادبیات کودک و نوجوان و بررسی سهم ادبیات تألیفی و ترجمه‌ای در شکل‌دهی هویت ملی ایرانی طراحی و اجرا شد.

۲. پیشینه پژوهش

هویت یکی از مهم‌ترین مسائل سیاسی و فرهنگی زمانه به شمار می‌رود و مفهومی بسیار گسترده است که مفاهیمی دیگر را نیز در برمی‌گیرد (کرونین^۱، ۲۰۰۶). جنکینز^۲ (۲۰۰۸) هویت را مسئله‌ای پیچیده و چندبُعدی می‌داند که می‌توان از منظرهای مختلف نظیر روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، جغرافیا، تاریخ، فلسفه و سیاست به آن پرداخت. وی همچنین هویت را یک توانایی و ظرفیت انسانی تعریف می‌کند که ریشه در زبان دارد: «توانایی اینکه بدانیم چه کسی هستیم، دیگران که هستند، دیگران بدانند ما که هستیم و بدانیم دیگران فکر می‌کنند ما که هستیم» و به‌عبارت دیگر هویت «یک دسته‌بندی چندبُعدی و یا نقشه‌ای از دنیای انسانی و جایگاه ما در آن، به‌عنوان یک فرد و به‌عنوان اعضای جوامع است» (جنکینز، ۲۰۰۸، ص. ۵).

دسته‌بندی‌های متفاوتی در رابطه با انواع هویت وجود دارد. یکی از مرسوم‌ترین آنها تقسیم هویت به دو دسته اصلی «هویت شخصی یا فردی» و «هویت جمعی» است. جنکینز به بررسی نقش فرد و جمع در تعیین هویت می‌پردازد و تفاوت این دو هویت را در نوع تأکید آنها می‌داند: «هویت فردی بر تفاوت و هویت جمعی بر شباهت تأکید دارد. باین‌حال، هر دوی آنها از تأثیر متقابل شباهت‌ها و تفاوت‌ها ظهور می‌کنند» (جنکینز، ۲۰۰۸، ص. ۳۸). ذکر این نکته لازم است که منظور از هویت شخصی یا فردی، «هویت جسمی» نیست. هویت شخصی از هوشیاری ریشه

---

1. Cronin
2. Jenkins

می‌گیرد، مفهومی که دربرگیرنده آگاهی و خاطرات است (لاک^۱، ۱۹۷۵، نقل در ریکتر و سانگ^۲، ۲۰۰۵).

از نظر برخی صاحب‌نظران هویت ملی مهم‌ترین نوع هویت جمعی است (ذاکری و شمشیری، ۱۳۹۴). هویت ملی را می‌توان «احساس ما بودن» تعریف کرد که بین تمام افرادی که در میان مرزهای جغرافیایی مشخصی زندگی می‌کنند مشترک است (گوونچ^۳، ۱۹۸۵، نقل در ایناچ و اونال^۴، ۲۰۱۳). ایناچ و اونال معتقد هستند «اساس هویت ملی به‌عنوان یک ساختار اجتماعی بر پایه مجموعه‌ای از شامل شدن‌ها و نشدن‌ها در رابطه با تاریخ، تابعیت و تعلق ملی است» (ایناچ و اونال، ۲۰۱۳، ص. ۲۳۰). اسمیت^۵ معتقد است:

ملت و هویت ملی ساختارهای پیچیده‌ای هستند که از تعدادی اجزای به‌هم‌پیوسته تشکیل شده‌اند: قومی، فرهنگی، اقلیمی، اقتصادی و حقوقی-سیاسی. [. . .] این اجزا نشان‌دهنده رشته‌های وحدت و همبستگی میان اعضای جوامعی است که با خاطرات، افسانه‌ها و سنت‌های مشترک به هم پیوند خورده‌اند (۱۹۹۱، ص. ۱۵).

هویت ملی را می‌توان از منظر ترجمه نیز بررسی کرد. به گفته ونوتی^۶ (۲۰۱۳) دو رویکرد متفاوت در رابطه با تأثیر ترجمه بر هویت ملی وجود دارد. رویکرد اول ترجمه را تهدیدی برای هویت ملی و دومی آن را عاملی سازنده می‌شمارد. در رویکرد اول از آنجاکه ترجمه عامل انتقال تفاوت‌های زبانی و فرهنگی از فرهنگ مبدأ به فرهنگ مقصد است، یکپارچگی زبان و فرهنگ ملی جامعه مقصد را تهدید می‌کند. از طرف دیگر، ترجمه می‌تواند نقش مؤثری در تقویت و بهبود زبان و فرهنگ ایفا کند و به‌عنوان ابزاری برای این منظور استفاده شود. افزون بر این، ترجمه را می‌توان ابزاری برای شکل‌دهی به هویت ملی در نظر گرفت. این کار با انتخاب

-
1. Locke
  2. Richter & Song
  3. Güvenç
  4. İnaç & Ünal
  5. Smith
  6. Venuti

محتوای خارجی مناسب و نیز ایجاد و استفاده از استراتژی‌های گفتمانی ترجمه ممکن خواهد شد.

راسل^۱ (۲۰۱۳) بر این باور است که ادبیات نقشی اساسی در شکل‌دهی به هویت یک ملت ایفا می‌کند. از نظر او «سریع‌ترین راه بنیاد نهادن هویتی جدید، هدف قرار دادن کودکان یک کشور است» (ص. ۱۲). از این‌رو، نقش ضروری و مؤثر «ادبیات کودک» در این امر آشکار است. ماریوت^۲ (۱۹۹۸) نیز معتقد است داستان‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در آینده کودکان، رشد فردی و اجتماعی و نیز هویت آنها ایفا می‌کنند. در این رابطه، ماریوت به سخن واتکینز^۳ اشاره می‌کند که: داستان‌ها به کودکانمان کمک می‌کنند جهان را بشناسند و از این طریق، احساس هویت فردی و اجتماعی آنها رشد می‌کند (واتکینز، ۱۹۹۲، نقل در ماریوت، ۱۹۹۸). ماریوت همچنین جامعه را مکانی می‌داند که حس هویت کودکان در آن شکل می‌گیرد. او به نقش تفاوت در فرایند شکل‌گیری هویت اشاره می‌کند: هویت کودکان در یک بافت اجتماعی شکل می‌گیرد، بخشی از فرایند یادگیری اینکه «چه کسی هستند» یادگیری این است که «چه کسی نیستند»؛ اینکه از برخی لحاظ با کودکانی که در محیط‌های تاریخی، جغرافیایی و اجتماعی دیگر زندگی می‌کنند متفاوت هستند (ماریوت، ۱۹۹۸).

کلن و ساندمارک معتقدند:

دانش ملی باید از طریق بزرگسالان به کودکان انتقال داده شود. یکی از راه‌های این انتقال تولید ادبیات کودک با محتوای ملی است. ادبیات کودک تمایل شدیدی به پرداختن به مسائل ملی دارد. دلیل این تمایل می‌تواند این باشد که به دلیل تغییر نسل‌ها، ملت نیاز به شرایطی هم‌ایستا دارد که باعث تولد دوباره و پیوسته آن در قلب و ذهن نسل آینده شود (۲۰۱۳، ص. ۳).

در ادامه به چند مورد از پژوهش‌های انجام‌گرفته در رابطه با هویت ملی و ادبیات کودک که بیش‌تر با پژوهش حاضر مرتبط هستند اشاره شده است:

1. Russell
2. Marriott
3. Watkins

تاجدینی (۲۰۱۳) پژوهشی تحت عنوان «ترجمه ادبیات کودکان و تأثیر آن بر شکل‌گیری هویت آنها بر اساس نظریه هلن تی. فرانک^۱» انجام داده است. وی در این پژوهش با هدف پی بردن به دغدغه اصلی مترجمان در مواجهه با موارد مرتبط با هویت در حین ترجمه به بررسی و مقایسه چهار کتاب کودک اثر رولد دال و ترجمه‌های فارسی آنها با استفاده از «دسته‌بندی فرانک» پرداخته است. طبق نتایج پژوهش ایشان، درک بین‌المللی دغدغه اصلی مترجمان ایرانی حین مواجهه با عناصر هویتی در ترجمه است. همچنین، در ترجمه هویت جهانی بیشتر از انواع دیگر هویت ترویج داده شده است. تاجدینی بر این باور است که «سانسور» و «ممیزی» ترجمه‌ها در ایران از ورود فرهنگ و هویت بیگانه به جامعه جلوگیری می‌کند. با این حال، میزان سانسور در ادبیات کودک کمتر از سایر انواع ادبیات است. به گفته وی مترجمان کودک از این فرصت استفاده می‌کنند و سعی در معرفی مفاهیم و هویت‌های جهانی به کودکان ایرانی دارند.

احتشامی (۲۰۱۱) نیز پژوهش دیگری در زمینه هویت و ترجمه با عنوان «هویت در ترجمه» انجام داده است. هدف از پژوهش ایشان بررسی چگونگی ترجمه عناصر هویتی از فارسی به انگلیسی و نیز بررسی اهمیت روش‌های ترجمه مشاهده‌شده از لحاظ بازنمایی هویت بوده است. در انجام این پژوهش او از چارچوب نظری «اسپیوک»^۲، «دسته‌بندی فرهنگی ثریونی»^۳ و «روش‌های ترجمه چسترمن»^۴ بهره برده است. احتشامی عناصر هویتی را در سه دسته «بلاغی»^۵، «فرهنگی»^۶ و «مسکوت»^۷ جای داده است.

در رابطه با سؤال اول، احتشامی به این نتیجه رسیده که مترجمان برای هر کدام از عناصر زبانی-هویتی روش ترجمه خاصی در نظر گرفته‌اند. طبق نتایج پژوهش ایشان

-
1. Helen T. Frank
  2. Spivak
  3. Thriveni
  4. Chesterman
  5. rhetorical items
  6. cultural items
  7. silenced items

در ترجمه موارد بلاغی روش تصریح بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. در مورد عناصر فرهنگی نیز مترجمان از ترجمه قرضی بیش از سایر روش‌های ترجمه استفاده کرده‌اند. در نهایت، مترجمان تنها ۲۱ درصد از عناصر مسکوت را با توضیح فرامتنی ترجمه کرده‌اند که حاکی از فراوانی اندک این روش است.

در رابطه با سؤال دوم، احتشامی این‌گونه توضیح می‌دهد که در ترجمه عناصر بلاغی هویت تا حدودی بازنمایی شده زیرا این عناصر به جای حذف شدن وصف شده‌اند. در مورد عناصر فرهنگی اما بازنمایی هویت بسیار کم‌رنگ است. در بیان نتایج دیگر پژوهش احتشامی می‌گوید که به دلیل چند فرهنگی بودن برخی عناصر زبانی-هویتی، ترجمه تحت‌اللفظی در حفظ و انتقال عناصر هویتی همواره موفق عمل نمی‌کند. دیگر اینکه پانویس‌ها و مقدمه مترجم از عوامل تأثیرگذار در حفظ هویت جمعی هستند.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع داده محور، توصیفی و توضیحی است. در فرایند پژوهش ابتدا ۱۶ رمان ترجمه‌ای و تألیفی واقع‌گرای نوجوان انتخاب و با استفاده از دسته‌بندی قومی-مدنی «مؤلفه‌های هویت ملی اسمیت» (۱۹۹۱) نمونه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی از آنها استخراج شد. سپس نمونه‌های استخراج‌شده در جدول‌هایی که به این منظور طراحی شدند قرار داده شد و داده‌های به‌دست‌آمده مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

۳.۱. پیکره

در فرایند این پژوهش از «پیکره موازی» و یک زبانه» استفاده شد. این پیکره شامل شانزده رمان کودک و نوجوان (هشت رمان ترجمه‌ای و هشت رمان تألیفی) است که در ایران منتشر شده‌اند. در انتخاب پیکره، گونه ادبی، گروه سنی و تعداد تجدید چاپ معیار قرار گرفت. در این پژوهش گونه ادبی «واقع‌گرا» مورد بررسی قرار گرفت؛ زیرا تعداد زیادی از هر دو نوع رمان تألیفی و ترجمه‌ای واقع‌گرا در بازار

ایران یافت می‌شود. گروه سنی نوجوان نیز از میان گروه‌های سنی موجود انتخاب شد. در انتخاب رمان‌های نوجوان دو معیار اصلی مد نظر قرار گرفت: اول، رمان‌هایی که روی جلد یا در صفحه شناسنامه آنها عبارت «گروه سنی نوجوان درج شده بود»؛ دوم، رمان‌هایی که در کتاب‌فروشی‌های آنلاین از جمله «کتابک»^۱، «هدهد»^۲ و «شهرکتاب آنلاین»^۳ در گروه رمان‌های نوجوان قرار گرفته بودند. در آخر نیز پیکره به صورت تصادفی از میان رمان‌های واقع‌گرای تألیفی و ترجمه‌ای نوجوان که به چاپ سوم یا بیشتر رسیده بودند انتخاب شد.

صد صفحه اول تمام رمان‌ها مورد تحلیل و بررسی دقیق قرار گرفت. لازم به یادآوری است که تنها متن اصلی کتاب‌ها بررسی شد و سایر قسمت‌ها شامل پاورقی، مقدمه و عنوان کتاب مورد بررسی قرار نگرفت؛ بنابراین، پیکره این پژوهش شامل ۱۶۰۰ صفحه (حدود ۴۶۰۰۰۰ کلمه) متن یک زبانه تألیفی و ترجمه‌ای است.

۲.۳. فرآیند پژوهش

در فرایند پژوهش، مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها از ترکیب دو چارچوب نظری در رابطه با هویت ملی استفاده شد. اسمیت (۱۹۹۱) مؤلفه‌های دو مدل اصلی هویت ملی را ارائه داده است: مدنی^۴ و قومی^۵. طبق گفته او، هر ملت شامل ترکیبی از این دو مدل است؛ با این حال فراوانی هر دسته ممکن است در ملیت‌های مختلف تفاوت داشته باشد (اسمیت، ۱۹۹۱). دسته‌بندی‌های ارائه‌شده توسط اسمیت بدین شرح است:

1. www.ketabak.org
2. www.hodhod.com
3. www.shahrekatabonline.com
4. civic
5. ethnic

۱. دسته‌بندی مدنی مؤلفه‌های هویت ملی شامل: قلمرو تاریخی^۱، جامعه حقوقی-سیاسی^۲، برابری حقوقی-سیاسی اعضا^۳ و فرهنگ و ایدئولوژی مدنی^۴ است (اسمیت، ۱۹۹۱)؛

۲. دسته‌بندی دیگر هویت ملی مدل قومی نام دارد که شامل: مؤلفه‌های تبار و روابط نژادی^۵، بسیج مردمی^۶، زبان‌های بومی^۷ و رسوم و سنت‌ها^۸ است (اسمیت، ۱۹۹۱).

در پژوهش حاضر این دو مدل ترکیب شد و مؤلفه‌ها در چهار دسته اصلی قرار گرفت: قلمرو، نسب، جامعه قانونی-سیاسی، فرهنگ و سنت. سپس زیرمجموعه‌های هر کدام از این مؤلفه‌ها بر اساس توضیحات اسمیت (۱۹۹۱) درباره هویت ملی مدنی و قومی استخراج شد. چارچوب نظری نهایی با عنوان مدل قومی-مدنی هویت ملی، شامل چهار دسته اصلی و هفده زیرمجموعه است که در جدول ۱ ارائه شده‌اند.

-
1. historic territory
  2. legal-political community
  3. legal-political equality of members
  4. common civic culture and ideology
  5. genealogy and presumed descent ties
  6. popular mobilization
  7. vernacular languages
  8. customs and traditions

جدول ۱. مدل قومی-مدنی هویت ملی

مؤلفه	نمود	
۱ قلمرو	<ul style="list-style-type: none"> - ملیت (مردم و سرزمین به یکدیگر تعلق دارند). - سرزمین مشخص - تاریخ - جغرافیا - اقتصاد 	
۲ نسب	<ul style="list-style-type: none"> - تبار مشترک 	
۳ جامعه حقوقی-سیاسی	<ul style="list-style-type: none"> - قانون - نهادهای نظارتی - نهادهای مجری قانون، دادگاه و غیره - برابری حقوقی و سیاسی برای تمام اعضا - بسیج مردمی 	
۴ فرهنگ و سنت	<ul style="list-style-type: none"> - ایدئولوژی - افسانه‌ها - نمادها: پرچم، سرود ملی، لباس، بناهای تاریخی، بناهای یادبود، ورزش‌های ملی، جشن‌ها، پول و غیره - ارزش‌های مشترک - آداب و رسوم - زبان‌های بومی - مذهب 	

تاریخ: قلمرو از نظر تاریخی مهم و معنادار است؛ زیرا مردم و سرزمین طی نسل‌های مختلف بر هم تأثیر گذاشته‌اند. سرزمین، گنجینه‌ای از خاطرات و پیوندهای تاریخی و دیار قدیسان و قهرمانان است (اسمیت، ۱۹۹۱).

جغرافیا: این مؤلفه شامل نام کشورها و شهرها، رودخانه‌ها، سواحل، دریاچه‌ها، کوه‌ها و هر ویژگی جغرافیایی دیگر است (اسمیت، ۱۹۹۱).

اقتصاد: این مؤلفه منابعی را شامل می‌شود که از دسترس و بهره‌برداری بیگانگان خارج است مانند نیروی کار انسانی. از دیگر موارد این مؤلفه می‌توان تقسیم کار،

جابه‌جایی کالا و نیروی کار، تخصیص و تقسیم منابع میان اعضا و خودکفایی ملی را نام برد (اسمیت، ۱۹۹۱).

نسب (تبار مشترک): در این مؤلفه، ملت یک ابر خانواده خیالی فرض شده است که می‌توان ریشه‌هایش را تا یک تبار مشترک دنبال کرد و بنابراین اعضای آن برادر و خواهر، یا پسرعمو و دخترعمو، هستند که با روابط خانوادگی از غریبه‌ها متمایز شده‌اند (اسمیت، ۱۹۹۱).

نهادهای نظارتی: منظور نهادهایی است که مسئولیت نظارت و تنظیم مقررات را در یک کشور بر عهده دارند مانند «وزارت اطلاعات»، «دیوان عالی کشور» و «شورای نگهبان» در ایران.

نهادهای مجری قانون: مانند «اف‌بی‌آی»^۱ و «سی‌آی‌ای»^۲ در ایالات متحده آمریکا و «پلیس ۱۱۰» در ایران.

بسیج مردمی: این مؤلفه به نقش مردم در یک ملت اشاره دارد. جنبش‌های مردمی از نمونه‌های این مؤلفه است (اسمیت، ۱۹۹۱).

نمادها: اسمیت (۱۹۹۱) جشن‌ها و مراسم را جزء نمادهای یک ملت در نظر گرفته است. با این حال به نظر می‌آید می‌توان جشن‌ها و مراسم را زیرمجموعه فرهنگ و سنت قرار داد، پژوهش حاضر در این مورد نیز طبق دسته‌بندی اسمیت عمل کرده است؛ بنابراین تمام جشن‌ها و مراسم ملی و فرهنگی زیرمجموعه نمادها قرار گرفته‌اند.

زبان‌های بومی: در دسته‌بندی اسمیت (۱۹۹۱) منظور از زبان‌های بومی زبان رسمی یک ملت و تمام گونه‌ها و لهجه‌های آن است.

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، برخی از مؤلفه‌ها با یکدیگر هم‌پوشانی دارند. از این‌رو، ممکن است بتوان یک عبارت استخراج شده از متن را زیرمجموعه دو

---

1. FBI

2. CIA

یا چند مؤلفه قرار داد. در چنین مواردی، بارزترین مؤلفه مدنظر قرار گرفته شده است.

۳.۳. جمع‌آوری و ثبت داده‌ها

به منظور جمع‌آوری داده‌های پژوهش، صد صفحه اول تمام کتاب‌های انتخاب‌شده به‌دقت مورد بررسی قرار گرفت و نمونه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی بر اساس مدل قومی-مدنی (اسمیت، ۱۹۹۱) استخراج شد. سپس نمونه‌های جمع‌آوری‌شده از هر رمان در دو جدول جداگانه قرار گرفت، یک جدول برای مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی و دیگری برای مؤلفه‌های هویت ملی غیر ایرانی.

۳.۳.۱. دسته‌بندی و تحلیل داده‌ها

پس از استخراج داده‌ها و دسته‌بندی آنها در جدول‌های طراحی شده، تمامی نمونه‌ها شمارش و فراوانی هر یک از مؤلفه‌های هویت ملی به‌طور جداگانه برای رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای ثبت شد. لازم به یادآوری است، مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای در جدول‌های جداگانه ثبت شد. علاوه‌براین، به دلیل نتایج پیش‌بینی‌نشده و درخور توجه تحلیل داده‌ها، مؤلفه‌های هویت ملی «خود» و «دیگری» نیز در جدول‌های جداگانه ثبت شد. شایان یادآوری است ملیت هر کتاب در تقسیم‌بندی مصداق‌های «خود» و «دیگری» معیار بوده است. برای مثال در یک کتاب کُره‌ای، مصداق‌های هویت ملی کُره‌ای در دسته «خود» و مصداق‌های هویت ملی سایر کشورها در دسته «دیگری» قرار گرفتند. پس از ثبت فراوانی‌ها، تمامی جدول‌ها و آمارهای به‌دست‌آمده به‌دقت مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت و نتیجه‌گیری انجام شد.

۴. یافته‌های پژوهش

در ادامه نمونه‌هایی از مثال‌های استخراج‌شده از پیکره پژوهش به همراه توضیحات تکمیلی ارائه شده است. سپس نتایج تحلیل داده‌ها و مباحث مرتبط با آن بیان شده است.

۴. ۱. تحلیل یافته‌ها

همان‌طور که پیش‌تر مطرح شد، جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل داده‌ها بر اساس مدل قومی-مدنی هویت ملی (اسمیت، ۱۹۹۱) انجام شد. فراوانی مؤلفه‌های ایرانی (جدول‌های ۲، ۴، ۶، ۸) و غیر ایرانی (جدول‌های ۳، ۵، ۷، ۹) هویت ملی در رمان‌های ترجمه‌ای (شماره‌های ۱ تا ۸) و رمان‌های تألیفی (شماره‌های ۹ تا ۱۶) در هشت جدول ارائه شده‌اند. جمعاً ۱۵۲۰ نمونه هویت ملی ایرانی (۵۰۷ مورد) و غیر ایرانی (۱۰۱۳ مورد) استخراج شد که تعدادی از آنها در ادامه آورده شده است.

۴. ۱. ۱. قلمرو

قلمرو یکی از پرکاربردترین مؤلفه‌های هویت ملی در هر دو متون تألیفی و ترجمه‌ای ادبیات نوجوان بود. در ادامه مثال‌هایی از زیرمجموعه‌های این مؤلفه به همراه توضیحات تکمیلی برای هر یک قرار داده شده است.

مثال ۱: «او به ریچارد نگاه می‌کند و می‌گوید: «احتمالاً آلمانی بوده». چون ریچارد آلمانی است، البته نه سخت‌گیر و نه وحشتناک» (استید، ۲۰۰۹، ترجمه عیبی آشتیانی، ۱۳۹۵، ص. ۱۴).

در مثال ۱، «آلمانی» نمونه‌ای از «ملیت» است و زیرمجموعه قلمرو یا همان سرزمین مادری قرار می‌گیرد. به گفته اسمیت مردم خود را با آن می‌شناسند و به آن احساس تعلق می‌کنند (اسمیت، ۱۹۹۱).

مثال ۲: «فکر کرده بودم بقیه‌اش را بعد از پیروزی انقلاب ادامه می‌دهم» (بایرامی، ۱۳۹۵، ص. ۸۸).

مثال ۲ به انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ اشاره دارد که یک واقعه و خاطره تاریخی و سرنوشت‌ساز برای ملت ایران به حساب می‌آید. این مثال در دسته «تاریخ» سرزمین مشخص قرار می‌گیرد.

۱. تمامی تأکیدها در متن مثال‌ها از نویسندگان مقاله است.

مثال ۳: «بعد از ایستگاه هفت و رد شدن از پل رودخانه بهمن شیر، یک سه‌راهی بود. پیچیدیم دست چپ» (حسن‌زاده، ۱۳۹۶، ص. ۸۵).

همان‌طور که در بخش روش پژوهش گفته شد، شهرها، رودخانه‌ها، کوه‌ها و غیره که جنبه‌های جغرافیایی یک سرزمین به حساب می‌آیند جزو مؤلفه‌های «هویت ملی» هستند. از این‌رو، در مثال ۳ «رودخانه بهمن شیر» - که شاخه‌ای از رود کارون در جنوب ایران است - نمونه‌ای از مؤلفه «جغرافیا»ی هویت ملی ایرانی است.

مثال ۴: «با اینکه مرغداری جزء بزرگ‌ترین صنایعی بود که اقتصاد جورجیا را پشتیبانی و تأمین می‌کرد، خیلی از افرادی که در مرغداری کار نمی‌کردند، به افرادی که در این حرفه کار می‌کردند، به دیده تحقیر می‌نگریستند» (کادوهاتا، ۲۰۰۵، ترجمه قندهاری، ۱۳۹۴، ص. ۸۴).

مثال ۴ به صنعت پرورش طیور در ایالت جورجیا در آمریکا اشاره دارد. پرورش طیور یکی از مهم‌ترین جنبه‌های اقتصاد جورجیا به حساب می‌آید و بنابراین می‌توان آن را نمونه‌ای از جنبه اقتصادی هویت ملی آمریکایی دانست. فراوانی تمام نمونه‌های استخراج‌شده مؤلفه قلمرو در جدول‌های ۲ و ۳ ارائه شده است.

جدول ۲. قلمرو-هویت ملی ایرانی

جمع	سرزمین مشخص			ملیت	عنوان کتاب		
	اقتصاد	جغرافیا	تاریخ				
۰	-	-	-	-	نعمانی نمودمان	۱	رمانهای ترجمه‌ای نوجوان
۰	-	-	-	-	وقتی به من می‌رسی	۲	
۰	-	-	-	-	دختر ستاره‌ای	۳	
۰	-	-	-	-	آخرین گودال	۴	
۰	-	-	-	-	سفال شکسته	۵	
۰	-	-	-	-	ماجرای عجیب سگی در شب	۶	
۰	-	-	-	-	مشکرم از ته دل	۷	
۰	-	-	-	-	ماه بر فراز ماتیست	۸	
۰	۰	۰	۰	۰	جمع		
۳۹	-	۲۴	۱	۱۴	جام جهانی در جوادیه	۹	رمانهای تألیفی نوجوان
۴۹	-	۴۶	-	۳	رئال مادرید	۱۰	
۳۵	-	۳۵	-	-	دود پشت تپه	۱۱	
۰	-	-	-	-	سه سورت جادویی	۱۲	
۱۵	-	۱۴	۱	-	سایه ملخ	۱۳	
۲۳	-	۴	۱۹	-	مترسک مزرعه آتشین	۱۴	
۴۸	-	۴۱	۷	-	این ویلاک واگنار می‌شود	۱۵	
۴	-	۲	-	۲	دختران علیه دختران	۱۶	
۲۱۳	۰	۱۶۶	۲۸	۱۹	جمع		
۲۱۳	۰	۱۶۶	۲۸	۱۹	تعداد کل		

جدول ۳. قلمرو-هویت ملی غیر ایرانی

جمع	سرزمین مشخص			ملیت	عنوان کتاب		
	اقتصاد	جغرافیا	تاریخ				
۱۰۸	۶	۶۶	۳	۳۳	نعمانی نمودمان	۱	رمانهای ترجمه‌ای نوجوان
۲۰	-	۱۲	-	۸	وقتی به من می‌رسی	۲	
۴۲	-	۴۲	-	-	دختر ستاره‌ای	۳	
۱۴	-	۱۲	-	۲	آخرین گودال	۴	
۵۰	۱	۴۶	-	۳	سفال شکسته	۵	
۲۸	-	۲۵	۱	۲	ماجرای عجیب سگی در شب	۶	
۱۹	-	۱۹	-	-	مشکرم از ته دل	۷	
۶۳	-	۶۲	۶	۵	ماه بر فراز ماتیست	۸	
۳۵۴	۷	۲۸۴	۱۰	۵۳	جمع		
۸۲	-	۶۱	۱	۲۰	جام جهانی در جوادیه	۹	رمانهای تألیفی نوجوان
۱۳۲	-	۸۴	-	۴۸	رئال مادرید	۱۰	
۱	-	۱	-	-	دود پشت تپه	۱۱	
۶	-	۵	-	۱	سه سورت جادویی	۱۲	
۳	-	-	-	۳	سایه ملخ	۱۳	
۰	-	-	-	-	مترسک مزرعه آتشین	۱۴	
۱۵	-	۸	-	۷	این ویلاک واگنار می‌شود	۱۵	
۲	-	۲	-	-	دختران علیه دختران	۱۶	
۲۴۱	۰	۱۶۱	۱	۷۹	جمع		
۵۹۵	۷	۴۴۵	۱۱	۱۳۲	تعداد کل		

جدول‌های ۲ و ۳ فراوانی نمونه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی مرتبط با قلمرو یا سرزمین مادری را نشان می‌دهند. همان‌طور که جدول‌ها نشان می‌دهند در رمان‌های ایرانی و غیر ایرانی، «جغرافیا» بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. در میان نمونه‌های «جغرافیا» اکثریت در زیرمجموعه نام شهرها و کشورها قرار دارند. سایر ویژگی‌های جغرافیا مانند رودخانه، دریاچه و کوه فراوانی کمتری دارند. نتایج نشان می‌دهد ویژگی‌های جغرافیایی محبوب‌ترین جنبه مؤلفه قلمرو هویت ملی هستند. به نظر می‌آید افزودن ویژگی‌های جغرافیایی در مقایسه با ویژگی‌های اقتصادی آسان‌تر باشد. در متون بررسی شده هیچ نمونه‌ای از جنبه‌های اقتصادی هویت ملی ایرانی مشاهده نشد. جنبه‌های اقتصادی هویت ملی در هر دو متون تألیفی و ترجمه‌ای دارای کمترین فراوانی بودند.

۴. ۱. ۲. نسب: تبار مشترک

بر خلاف مؤلفه «قلمرو»، تعداد نمونه‌های استخراج‌شده مؤلفه «نسب» بسیار کم است. در ادامه به یک مثال از این مؤلفه اشاره شده است.

مثال ۵: «به نظر مادرم، ژاپن سرزمین آینوها نبود بلکه سرزمین آبا و اجدادی او بود. به‌علاوه، برای او ژاپن همان سرزمینی بود که روزی من و لین را به آنجا می‌فرستاد که همان‌جا رفتارهای ظریف زنانه را یاد بگیریم» (کادوهاتا، ۲۰۰۵، ترجمه قندهاری، ۱۳۹۴، ص. ۱۳).

در مثال ۵ به نژاد مشترک تمام ژاپنی‌ها اشاره شده است. با توجه به این مثال تنها کسانی که اصالتاً ژاپنی هستند و ریشه در آن سرزمین دارند می‌توانند خود را ژاپنی بنامند نه کسانی که ریشه و نژاد متفاوتی دارند. فراوانی نمونه‌های استخراج‌شده مرتبط با نسب در جدول‌های ۴ و ۵ نشان داده شده است.

جدول ۴. نسب-هویت ملی ایرانی

تبار مشترک	عنوان کتاب		
-	نعمانی نمودمان	۱	رمانهای ترجمه‌شده نوجوان
-	وقتی به من می‌رسی	۲	
-	دختر ستاره‌ای	۳	
-	آخرین گوردال	۴	
-	سفال شکسته	۵	
-	ماجرای عجیب سنگی در شب	۶	
-	منشکرم از ته دل	۷	
-	ماه بر فراز مانیشت	۸	
۰	جمع		
-	جام جهانی در جوادیه	۹	رمانهای تألیفی نوجوان
-	رنال مادرید	۱۰	
-	دود پشت تپه	۱۱	
-	سه سوت جادویی	۱۲	
-	سایه ملنج	۱۳	
-	مترسک مزرعه آتشین	۱۴	
-	این ویلاک واگن‌دار می‌شود	۱۵	
-	دختران علیه دختران	۱۶	
۰	جمع		
۰	تعداد کل		

جدول ۵. نسب-هویت ملی غیر ایرانی

تبار مشترک	عنوان کتاب		
۴	نعمانی نمودمان	۱	رمانهای ترجمه‌شده نوجوان
-	وقتی به من می‌رسی	۲	
-	دختر ستاره‌ای	۳	
-	آخرین گوردال	۴	
-	سفال شکسته	۵	
-	ماجرای عجیب سنگی در شب	۶	
-	منشکرم از ته دل	۷	
-	ماه بر فراز مانیشت	۸	
۴	جمع		
۸	جام جهانی در جوادیه	۹	رمانهای تألیفی نوجوان
-	رنال مادرید	۱۰	
-	دود پشت تپه	۱۱	
-	سه سوت جادویی	۱۲	
-	سایه ملنج	۱۳	
-	مترسک مزرعه آتشین	۱۴	
-	این ویلاک واگن‌دار می‌شود	۱۵	
-	دختران علیه دختران	۱۶	
۸	جمع		
۱۲	تعداد کل		

همان‌طور که جدول‌های ۴ و ۵ نشان می‌دهند، در رابطه با هر دو هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی فراوانی مؤلفه نسب بسیار کم است.

۴. ۱. ۳. جامعه حقوقی-سیاسی

فراوانی نمونه‌های به‌دست‌آمده از این مؤلفه و زیرمجموعه‌هایش بسیار کم است. در متون بررسی‌شده هیچ نمونه‌ای از نهادهای نظارتی، برابری حقوقی و سیاسی برای تمام اعضا و بسیج مردمی مشاهده نشد.

مثال ۶: «خاله شب‌نم همان‌طور که از چشمی بیرون را نگاه می‌کرد، گفت: «۱۱۰» آمده جلوی در خانه سوری خانم» (خرامان، ۱۳۹۵، ص. ۲۸).

«پلیس ۱۱۰» در مثال ۶ یکی از نهادهای مجری قانون در جمهوری اسلامی ایران است و در این متن هویت ملی ایرانی را نشان می‌دهد. در ادامه فراوانی تمامی نمونه‌های استخراج‌شده مرتبط با جامعه حقوقی-سیاسی در جدول‌های ۶ و ۷ نشان داده شده است.

جدول ۶. جامعه حقوقی-سیاسی-هویت ملی ایرانی

عنوان کتاب	قانون	نهادهای نظارتی	نهادهای مجری	برابری	بسیج مردمی	جمع
۱. خانه‌ی نمودمان	-	-	-	-	-	-
۲. وقتی به من می‌رسی	-	-	-	-	-	-
۳. دختر ستاره‌ای	-	-	-	-	-	-
۴. آخرین گودال	-	-	-	-	-	-
۵. سفال شکسته	-	-	-	-	-	-
۶. ماجرای عجیب سگی در شب	-	-	-	-	-	-
۷. متشکرم از ته دل	-	-	-	-	-	-
۸. ماه بر فراز مانیست	-	-	-	-	-	-
جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹. جام جهانی در جوادیه	-	-	-	-	-	-
۱۰. زمان مادرید	-	-	-	-	-	-
۱۱. دود پشت تپه	-	-	-	-	-	-
۱۲. سه سوت جادویی	-	-	-	-	-	-
۱۳. سایه ملغ	-	-	-	-	-	-
۱۴. مترسک مزرعه آتشین	-	-	-	-	-	-
۱۵. این ویلاکد واگذار می‌شود	-	-	-	-	-	-
۱۶. دختران علیه دختران	-	-	۱	-	-	۱
جمع	۰	۰	۱	۰	۰	۱
تعداد کل	۰	۰	۱	۰	۰	۱

جدول ۷. جامعه حقوقی-سیاسی-هویت ملی غیر ایرانی

ردیف	عنوان کتاب	قانون	نهادهای نظارتی	نهادهای مجری	برابری	بسیج مردمی	جمع
۱	نخاعه‌ی نمودمان	۱	-	-	-	-	۱
۲	وقتی به من می‌رسی	-	-	-	-	-	۰
۳	دختر ستاره‌ای	-	-	۱	-	-	۱
۴	آخرین گوندال	۳	-	۱	-	-	۴
۵	سفال شکسته	-	-	-	-	-	۰
۶	ماجرای عجیب سگی در شب	-	-	۱	-	-	۱
۷	منشکرم از ته دل	-	-	-	-	-	۰
۸	ماه بر فراز مانیشت	-	-	-	-	-	۰
	جمع	۴	۰	۳	۰	۰	۷
۹	جام جهانی در جوادیه	-	-	-	-	-	۰
۱۰	رنال مادرید	-	-	-	-	-	۰
۱۱	دود پشت تبه	-	-	-	-	-	۰
۱۲	سه سوت جادویی	-	-	-	-	-	۰
۱۳	سایه ملخ	-	-	-	-	-	۰
۱۴	مترسک مزرعه آتشین	-	-	-	-	-	۰
۱۵	این ویلاک واکفادار می‌شود	-	-	-	-	-	۰
۱۶	دختران علیه دختران	-	-	-	-	-	۰
	جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	تعداد کل	۴	۰	۳	۰	۰	۷

در تمام پیکره هشت نمونه از مؤلفه «جامعه حقوقی-سیاسی» هویت ملی مشاهده شد. نمونه‌های یافت شده تنها مربوط به دو مورد از پنج زیرمجموعه این مؤلفه هستند. از میان این هشت نمونه مشاهده شده تنها یک مورد نشان‌دهنده هویت ملی ایرانی است.

۴. ۱. ۴. فرهنگ و سنت

تعداد قابل توجهی نمونه مرتبط با مؤلفه فرهنگ و سنت از پیکره استخراج شد. در ادامه به چند مورد اشاره شده است.

مثال ۸: «ما به شدت طرفدار سرمایه‌داری بودیم و خوشمان می‌آمد که سیلاس مارنر آن همه طلا را زیر تخته‌های کفپوش جاسازی کرده بود» (کادوهاتا، ۲۰۰۵، ترجمه قندهاری، ۱۳۹۴، ص. ۴۸).

مثال بالا نشان‌دهنده ایدئولوژی و نظام اقتصادی مبتنی بر سرمایه‌داری است. از این رو می‌توان آن را بیانگر یکی از جنبه‌های فرهنگی هویت ملی آمریکایی دانست.

مثال ۹: «اگر آمده‌ای ماه‌پیشانی بشوی گُور خوانده‌ای» (احمدپور، ۱۳۹۶، ص. ۸۸). داستان «ماه‌پیشانی» یکی از افسانه‌های آشنا و دیرینه ایرانی و نشان‌دهنده جنبه فرهنگی هویت ملی ایرانی است.

مثال ۱۰: «در آن هفته‌های اول ماه سپتامبر، چندین بار با ظاهر وحشتناک یا عجیب‌وغریبی پیدایش شد. لباس خانمی مُد روز در دهه ۱۹۲۰. تیماجی هندی-کیمونو» (اسپینلی، ۲۰۰۰، ترجمه اشرفی، ۱۳۹۵، ص. ۱۳). «کیمونو» لباس سنتی و ملی ژاپن و نماد فرهنگ این کشور است؛ بنابراین می‌توان آن را نشان‌دهنده هویت ملی ژاپنی دانست.

مثال ۱۱: «مهناز از تو بزرگ‌تره. نباید بهش بی‌احترامی کنی!» (امیریان، ۱۳۹۵، ص. ۵۳).

مثال بالا بیانگر احترام به بزرگ‌ترها است. با وجود اینکه این ارزش محدود به ملت ایران نمی‌شود، از آنجایی که در یک متن و داستان ایرانی بیان شده، زیرمجموعه «ارزش‌های مشترک» در فرهنگ و هویت ایرانی قرار داده شده است.

مثال ۱۲: «او مطابق رسم پذیرفتن چیزی از دیگری، سرش را در برابر همسر مین خم کرد و کف هر دو دست را بالا برد» (سوپارک، ۲۰۰۱، ترجمه ابراهیمی، ۱۳۹۳، ص. ۴۲).

در مثال ۱۲ به فرهنگ گُره‌ای در رابطه با پذیرفتن هدیه از دیگران اشاره شده است. از این رو می‌توان آن را نمونه‌ای از آداب‌ورسوم گُره‌ای و نشان‌دهنده هویت ملی این ملت دانست.

مثال ۱۳: «نُچ کردم. گفتم: بدجور می‌کوفت بدمصّب. مو که تو سنگر جلوی در خوابیدم. چند بار صدات کردم، دیدم بی‌هوش بی‌هوشی. گفتم: دنیایه اوو بیره تو یکیه خوو می‌بره» (حسن‌زاده، ۱۳۹۶، ص. ۲۱).

گونه‌های زبانی و لهجه‌ها نمونه‌هایی از زبان‌های بومی هستند. مثال ۱۳ با لهجه جنوبی ایرانی نوشته شده است و نشان‌دهنده هویت ملی ایرانی است.

مثال ۱۴: «آقای هیوارد لبخند زد و گفت: عزیزم! اینجا ایران است و سیاوش یک مسلمان است. حواست کجاست؟» (امیریان، ۱۳۹۴، ص. ۲۹).

واژه «مسلمان» نشان‌دهنده دین اسلام است که به‌عنوان یک دین زیرمجموعه مؤلفه فرهنگ و سنت قرار می‌گیرد. اسلام دین اصلی در کشور ایران است و به همین دلیل می‌تواند نشان‌دهنده هویت ملی ایرانی باشد. فراوانی نمونه‌های استخراج‌شده مرتبط با مؤلفه فرهنگ و سنت در دو جدول ۸ و ۹ نشان داده شده است.

جدول ۸. فرهنگ و سنت-هویت ملی ایرانی

عنوان کتاب	پهلوی	𐬀	𐬁	𐬂	𐬃	𐬄	𐬅	𐬆	عنوان کتاب
۱. نمانه‌ی خودمان	-	-	-	-	-	-	-	-	۱. نمانه‌ی خودمان
۲. وقتی به من می‌رسی	-	-	-	-	-	-	-	-	۲. وقتی به من می‌رسی
۳. دختر ستاره‌ای	-	-	-	-	-	-	-	-	۳. دختر ستاره‌ای
۴. آخرین گودال	-	-	-	-	-	-	-	-	۴. آخرین گودال
۵. سفال شکسته	-	-	-	-	-	-	-	-	۵. سفال شکسته
۶. ماجرای عجیب سگی در شب	-	-	-	-	-	-	-	-	۶. ماجرای عجیب سگی در شب
۷. مشکرم از ته دل	-	-	-	-	-	-	-	-	۷. مشکرم از ته دل
۸. ماه بر فراز مانیشت	-	-	-	-	-	-	-	-	۸. ماه بر فراز مانیشت
جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	جمع
۹. جام جهانی در جوادیه	-	-	-	-	۴	-	-	-	۹. جام جهانی در جوادیه
۱۰. رنال مادریه	-	-	۳۹	-	-	۲۲	-	-	۱۰. رنال مادریه
۱۱. دود پشت تپه	-	-	-	-	-	۴۳	-	-	۱۱. دود پشت تپه
۱۲. سه سورت جادویی	-	۱	۴	۴	۱۴	۶	-	-	۱۲. سه سورت جادویی
۱۳. سایه ملخ	-	۱	۱	-	۱۱	-	-	-	۱۳. سایه ملخ
۱۴. مترسک مزرعه آتشین	۳۲	-	۲	۶	۶	-	-	-	۱۴. مترسک مزرعه آتشین
۱۵. این ویلاک واگذار می‌شود	۴	۵۴	-	-	۸	۵	-	-	۱۵. این ویلاک واگذار می‌شود
۱۶. دختران علیه دختران	-	-	-	-	۴	-	-	-	۱۶. دختران علیه دختران
جمع	۴۸	۱۰۵	۷	۱۰	۱۱۲	۱۱	۰	۰	جمع
تعداد کل	۴۸	۱۰۵	۷	۱۰	۱۱۲	۱۱	۰	۰	تعداد کل

جدول ۹. فرهنگ و سنت-هویت ملی غیر ایرانی

ردیف	عنوان کتاب	ایده‌ولوژی	تالیف	قلم	ارزش	زبان	زبان	تعداد	مجموع
۱	نمونه‌های نمودمان	۹	-	۱۵	۱۲	۱۲	۲۱	-	۶۹
۲	وقتی به من می‌رسی	-	-	۷	-	۱	-	-	۸
۳	دختر ستاره‌های	-	۱	۱۹	-	-	۱۰	۲	۳۲
۴	آخرین کودال	-	-	۸	-	-	۱۸	-	۲۶
۵	سفال شکسته	-	-	۶	۸	۱۳	۴	۱۷	۴۸
۶	ماجرای عجیب سگی در شب	-	-	۴	-	۳	۱۰	۱۱	۲۸
۷	مشکرم از ته دل	-	-	۵	-	-	-	۶۳	۶۸
۸	ماه بر فراز مانیست	-	-	-	-	-	۱	۴۱	۴۲
	جمع	۹	۱	۶۴	۲۰	۲۹	۶۴	۱۳۴	۳۲۱
۹	جام جهانی در جوادیه	-	-	-	-	-	۱۲	-	۱۲
۱۰	رنال مادریه	-	-	۳	-	۱	۳۲	-	۳۶
۱۱	دود پشت تپه	-	-	-	-	-	-	-	۰
۱۲	سه سوت جادویی	-	۴	۴	-	-	-	-	۸
۱۳	سایه ملنج	-	-	-	-	-	-	-	۰
۱۴	مترسک مزرعه آتشین	-	-	-	-	-	-	-	۰
۱۵	این ویلاک واگذار می‌شود	-	-	-	-	-	۲۲	-	۲۲
۱۶	دختران علیه دختران	-	-	-	-	-	-	-	۰
	جمع	۰	۴	۷	۰	۱	۶۶	۰	۷۸
	تعداد کل	۹	۵	۷۱	۲۰	۳۰	۱۳۰	۱۳۴	۳۹۹

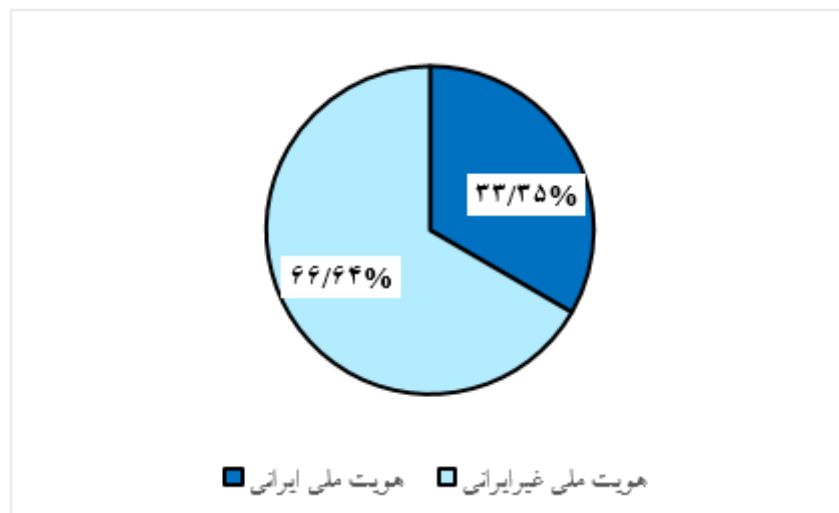
همان‌طور که در جدول‌های ۸ و ۹ قابل مشاهده است هیچ نمونه‌ای در رابطه با جنبه‌ایدئولوژیک هویت ملی ایرانی در پیکره یافت نشد. همچنین تنها یکی از رمان‌های ترجمه‌ای شامل نمونه‌هایی از زیرمجموعه «ایدئولوژی» هویت ملی غیر ایرانی است. از میان زیرمجموعه‌های مؤلفه فرهنگ و سنت، «نمادها» و «زبان‌های بومی» دارای بیشترین فراوانی نمونه‌های هویت ملی ایرانی هستند.

با وجود اینکه موارد بسیار زیادی را می‌توان زیرمجموعه «نمادها» قرار داد، تنوع کمی میان نمونه‌های مشاهده‌شده از نمادهای هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در پیکره پژوهش وجود دارد. در رابطه با این زیرمجموعه، بیشترین نمونه‌ها مربوط به جشن‌ها

و مراسم‌های ملی و سنتی است. نمونه‌های دیگر این گروه مانند پرچم، سرود ملی، لباس و ورزش‌های ملی به‌ندرت مشاهده شد.

همچنین، در رابطه با «زبان‌های بومی» بیشترین نمونه‌های هویت ملی ایرانی مربوط به لهجه‌ها است. شایان یادآوری است در رمان‌های ترجمه‌ای، مترجمان لهجه‌ها و گونه‌های زبانی مختلف را به زبان فارسی معیار ترجمه کرده‌اند. در نتیجه تنها چند نمونه از عناصر مرتبط با لهجه در رمان‌های ترجمه‌ای مشاهده شد.

۴.۲. نتایج

شکل ۱. مقایسه فراوانی مؤلفه‌های ایرانی و غیر ایرانی هویت ملی در پیکره پژوهش

همان‌طور که از شکل ۱ پیداست، در پیکره پژوهش نمونه‌های هویت ملی غیر ایرانی تقریباً دو برابر نمونه‌های هویت ملی ایرانی است. ۶۶.۶۴ درصد (۱۰۱۳ مورد) از ۱۵۲۰ نمونه استخراج‌شده مرتبط با هویت ملی غیر ایرانی است و تنها ۳۳.۳۵ درصد (۵۰۷ مورد) از آنها نشان‌دهنده هویت ملی ایرانی است. در جدول‌های ۱۰ و ۱۱ به جزئیات بیشتری در این زمینه پرداخته شده است.

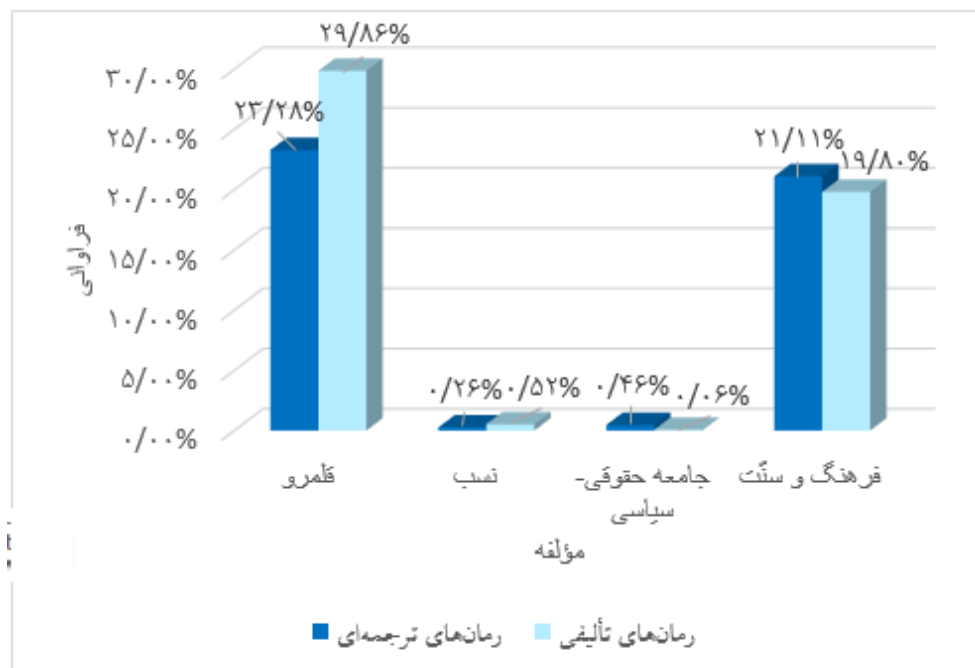
جدول ۱۰. مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در رمان‌های ترجمه‌ای نوجوان

عنوان کتاب	هویت ملی ایرانی	هویت ملی غیر ایرانی
۱. نمانه‌ی خودمان	۰	۱۸۲
۲. وقتی به من می‌رسی	۰	۲۸
۳. دختر ستاره‌ای	۰	۷۵
۴. آخرین گودال	۰	۴۴
۵. شمال شکسته	۰	۹۸
۶. ماجرای عجیب سگی در شب	۰	۵۷
۷. مشکرم از ته دل	۰	۸۷
۸. ماه بر فراز مانیفست	۰	۱۱۵
تعداد کل	۰	۶۸۶

جدول ۱۱. مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در رمان‌های تألیفی نوجوان

عنوان کتاب	هویت ملی ایرانی	هویت ملی غیر ایرانی
۱. جام جهانی در جوادیه	۶۵	۱۰۲
۲. رمال مادریه	۱۱۰	۱۶۸
۳. دود پشت تپه	۷۸	۱
۴. سه سوت جادویی	۲۹	۱۴
۵. سایه ملخ	۲۸	۳
۶. متریسک مزرعه آتشین	۶۹	۰
۷. این ویلاگ واگذار می‌شود	۱۱۹	۳۷
۸. دختران علیه دختران	۹	۲
تعداد کل	۵۰۷	۳۲۷

جدول ۱۰ نشان می‌دهد هیچ نمونه‌ای از هویت ملی ایرانی در رمان‌های ترجمه‌ای مشاهده نشده است. جدول ۱۱ نیز نشان می‌دهد ۶۰.۷۹ درصد (۵۰۷ مورد) از نمونه‌های استخراج‌شده از رمان‌های تألیفی نمایانگر هویت ملی ایرانی و ۳۹.۲ درصد (۳۲۷ مورد) از آنها نمایانگر هویت ملی غیر ایرانی هستند.

شکل ۲. مؤلفه‌های هویت ملی در رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای نوجوان

همان‌طور که در شکل ۲ نشان داده شده است، «قلمرو» با ۵۳.۱۵ درصد (۸۰۸ مورد) از نمونه‌های استخراج‌شده بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. پس‌از آن «فرهنگ و سنت» با ۴۵.۵۲ درصد (۶۹۲ مورد) در جایگاه دوم قرار دارد. روی‌هم‌رفته این دو مؤلفه بیش از ۹۸ درصد تمام نمونه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. در مقایسه، دو مؤلفه دیگر دارای کمترین فراوانی هستند. «نسب» و «جامعه حقوقی-سیاسی» به ترتیب ۰.۷۸ درصد (۱۲ مورد) و ۰.۵۲ درصد (۸ مورد) از نمونه‌های استخراج‌شده را شامل می‌شوند.

در میان زیرمجموعه‌ها بیشترین فراوانی متعلق به «جغرافیا» با ۴۰.۱۹ درصد است (مراجعه شود به جدول‌های ۲ و ۳). علاوه بر این، هیچ نمونه‌ای از «نهادهای نظارتی»، «برابری حقوقی و قانونی برای تمام اعضا» و «بسیج مردمی» مشاهده نشد (مراجعه شود به جدول‌های ۶ و ۷).

همان‌طور که نشان داده شد، فراوانی نمونه‌های هویت ملی در این چهار مؤلفه اصلی به‌شدت متفاوت است (بین ۰.۰۶ درصد تا ۲۹.۸۶ درصد). همچنین، هیچ تفاوت قابل‌توجهی میان رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای از نظر فراوانی هر دسته وجود ندارد.

فراوانی کم «نسب» می‌تواند به این دلیل باشد که زیرمجموعه‌ای ندارد. بر خلاف «نسب»، «جامعه حقوقی-سیاسی» دارای پنج زیرمجموعه است و باین‌حال فراوانی نمونه‌های این مؤلفه نیز بسیار پایین است. به نظر می‌رسد این دو مؤلفه از محبوبیت کمتری میان نویسندگان و مترجمان ادبیات کودک و نوجوان برخوردارند.

از میان زیرمجموعه‌های مؤلفه «قلمرو»، «اقتصاد» دارای کمترین فراوانی است (مراجعه شود به جدول‌های ۲ و ۳). علاوه بر این «ایدئولوژی» که از زیرمجموعه‌های «فرهنگ و سنت» است نیز فراوانی بسیار پایینی دارد (مراجعه شود به جدول‌های ۸ و ۹). از آنجا که اقتصاد، ایدئولوژی، قانون و سیاست از سایر عناصر هویت ملی جدی‌تر و پیچیده‌تر هستند می‌توان نتیجه گرفت عناصر پیچیده‌تر که درک آنها برای کودکان و نوجوانان دشوارتر است توسط نویسندگان و مترجمان ادبیات کودک و نوجوان به حاشیه رانده شده‌اند. لازم به یادآوری است در رابطه با عناصر پیچیده‌تر هویت ملی، رمان‌های ترجمه‌ای به نسبت رمان‌های تألیفی دارای نمونه‌های بیشتری هستند.

در رابطه با جشن‌ها و سنت‌ها، تمرکز کتاب‌های تألیفی عمدتاً بر روی تنها یک مناسبت (نوروز) از میان چندین مناسبت و رویداد فرهنگی و ملی ایرانی است؛ اما در کتاب‌های ترجمه‌ای به انواع مختلف رویدادها و سنت‌های ملی و فرهنگی غیر ایرانی اشاره شده است. یکی دیگر از تفاوت‌های رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای مربوط به نمونه‌های زبان‌های بومی است. *رئال مادرید و این ویلاگ واگذار می‌شود* دو رمان تألیفی هستند که فراوانی نمونه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در آنها بالا است. از آنجا که داستان این دو کتاب در جنوب ایران اتفاق می‌افتد، اکثر نمونه‌های هویت ملی در آنها مربوط به لهجه جنوبی است. عکس این موضوع در رمان‌های ترجمه‌ای دیده می‌شود که به‌جز چند مورد محدود، هیچ نمونه‌ای از عنصر لهجه و گونه زبانی

در آن‌ها مشاهده نشد. نبود این عنصر در متون ترجمه‌ای می‌تواند به دلیل تمایل مترجمان به استفاده از فارسی معیار در ترجمه این عناصر باشد.

یکی از یافته‌های پیش‌بینی نشده -اما درخور توجه- این پژوهش تفاوت میان فراوانی نمونه‌های هویت ملی «خود» و «دیگری» در رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای بررسی شده است. تحلیل داده‌ها نشان داد هویت ملی «خود» در رمان‌های ترجمه‌ای بیشترین میزان نمونه‌های هویت ملی (۸۸.۶۲٪) را به خود اختصاص داده است در حالی که هویت ملی «دیگری» تنها تعداد اندکی (۱۱.۳۷٪) از نمونه‌ها را دربر می‌گیرد. در مقایسه، تفاوت اندکی میان فراوانی نمونه‌های هویت ملی «خود» (۶۰.۷۹٪) و «دیگری» (۳۹.۲۰٪) در رمان‌های تألیفی وجود دارد. یافته‌های پژوهش نشان داد، در رابطه با هویت ملی، تمرکز رمان‌های ترجمه‌ای بر «خود» است. حتی زمانی که هویت ملی «دیگری» مطرح شده است از آن در جهت پررنگ‌تر ساختن هویت ملی «خود» استفاده شده است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد هیچ نمونه‌ای از مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی در رمان‌های ترجمه‌ای نوجوان وجود ندارد. همچنین بخش عمده‌ای از نمونه‌های استخراج‌شده از رمان‌های تألیفی مربوط به هویت غیر ایرانی است؛ بنابراین، توصیه می‌شود با توجه به فقدان نمونه‌های هویت ملی ایرانی در متون ترجمه‌ای سعی شود حضور چنین مؤلفه‌هایی را در متون تألیفی نوجوان پررنگ ساخت. نویسندگان ادبیات کودک و نوجوان می‌توانند با حساسیت و توجه بیشتری به مؤلفه‌های هویت ملی در کتاب‌های خود بپردازند. پیش از هر چیز، می‌توان در متون تألیفی از استفاده غیرضروری از مؤلفه‌های هویت ملی بیگانه پرهیز کرد و نمونه‌های ایرانی را جایگزین آن‌ها ساخت. علاوه‌براین، لازم است جنبه‌های مختلف هویت ملی ایرانی در متون تألیفی مطرح شوند و تنها به چند مورد محدود بسنده نشود. همچنین، استفاده از نمونه‌های متنوع یک مؤلفه و پرهیز از تکرار تنها یک نمونه خاص خالی از

لطف نیست. به این ترتیب نویسندگان قادر خواهند بود کودکان و نوجوانان را با جنبه‌ها و نمونه‌های مختلف یک مؤلفه آشنا سازند.

بدون شک نمی‌توان انتظار داشت نویسندگان ایرانی تنها از نمونه‌های هویت ملی ایرانی استفاده کنند، باین حال انتظار می‌رود در مواجهه با چنین ویژگی‌هایی حرفه‌ای‌تر و آگاهانه‌تر عمل کنند. توصیه می‌شود نمونه‌های هویت ملی غیر ایرانی به حداقل ممکن برسد و در عوض کودکان و نوجوانان تا جایی که امکان دارد در معرض هویت ملی ایرانی قرار بگیرند. علاوه‌براین، هنگامی که نویسندگان از نمونه‌های هویت ملی غیر ایرانی در کتاب‌ها استفاده می‌کنند می‌توانند با نشان دادن شباهت‌ها یا تفاوت‌های آنها با نمونه‌های ایرانی از آنها برای پُررنگ‌تر ساختن هویت ملی ایرانی و در نتیجه افزایش آگاهی ملی کودکان و نوجوانان استفاده کنند.

طبق یافته‌های پژوهش دو عنصر «نسب» و «جامعه حقوقی-سیاسی» در میان نویسندگان و مترجمان ادبیات کودک و نوجوان از محبوبیت کمتری برخوردار هستند. دلیل این امر می‌تواند مربوط به طبیعت ادبیات کودک و نوجوان باشد که نویسندگان و مترجمان را وادار به نگارش ساده‌تر و قابل‌فهم‌تر می‌کند. شایان یادآوری است رمان‌های ترجمه‌ای نسبت به رمان‌های تألیفی عملکرد بهتری در معرفی عناصر پیچیده‌تر هویتی دارند. لذا با توجه به آنچه پیش‌تر درباره نظر ونوتی (۲۰۱۳) راجع به نقش ابزار ترجمه در شکل‌دهی به هویت ملی بیان شد، از این فرصت می‌توان برای افزایش آگاهی کودکان و نوجوانان ایرانی از عناصر پیچیده‌تر هویت ملی با استفاده از محتوای ترجمه‌ای بهره برد. از آنجا که مترجمان می‌توانند نقش مهمی در این افزایش آگاهی ایفا کنند، انتظار می‌رود با توجه ویژه‌ای به ترجمه این عناصر پردازند.

تحلیل داده‌ها نشان داد تعداد مؤلفه‌های هویت ملی غیر ایرانی (۶۶.۶۴٪) از مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی (۳۳.۳۵٪) در رمان‌های واقع‌گرای نوجوان پیشی گرفته‌اند. هیچ مؤلفه هویت ملی ایرانی‌ای در رمان‌های ترجمه‌ای مشاهده نشد. علاوه‌براین، رمان‌های تألیفی منعکس‌کننده هر دو هویت ایرانی و غیر ایرانی بودند.

در نتیجه، با توجه به پیکره پژوهش، مواجهه کودکان و نوجوانان ایرانی با مؤلفه‌های هویت ملی غیر ایرانی دو برابر بیشتر از میزان مواجهه آنها با مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی است.

مؤلفه‌های هویت ملی به صورت یکسان در رمان‌های واقع‌گرای نوجوان ارائه نشده‌اند. این عدم توازن در زیرمجموعه‌ها نیز کاملاً آشکار است. همچنین، نمونه‌های مربوط به ویژگی‌های پیچیده‌تر (اقتصاد، ایدئولوژی، قانون و سیاست) به طرز قابل توجهی محدود هستند. این ویژگی‌های هویت ملی در رمان‌های نوجوان به حاشیه رانده شده‌اند؛ بنابراین، کودکان و نوجوانان از طریق خواندن رمان تنها با بخشی از مؤلفه‌های هویت ملی آشنا می‌شوند و جنبه‌های پیچیده آن را فرامی‌گیرند.

در رابطه با هویت ملی «خود» و «دیگری» نتایج پژوهش نشان داد تمرکز رمان‌های ترجمه‌ای بر «خود» (۸۸.۶۲٪) است و تنها بخش کوچکی از نمونه‌های آنها نشان‌دهنده هویت ملی «دیگری» (۱۱.۳۷٪) است. در مقایسه، در رمان‌های تألیفی بخش قابل توجهی از نمونه‌های استخراج‌شده نشان‌دهنده هویت ملی «دیگری» (۳۹.۲۰٪) و مابقی در رابطه با هویت ملی «خود» (۶۰.۷۹٪) هستند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت حتی ادبیات تألیفی به معرفی و تقویت هویت ملی غیر ایرانی کمک می‌کند. در نتیجه، دسترسی کودکان و نوجوانان ایرانی به مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی در ادبیات نوجوان محدود است. به بیان دیگر، کودکان و نوجوانان ایرانی از طریق خواندن رمان‌های تألیفی و ترجمه‌ای نوجوان بیشتر در معرض هویت ملی غیر ایرانی قرار می‌گیرند. از مباحث این‌گونه برمی‌آید که رمان‌های نوجوان سهم قابل‌قبولی در افزایش آگاهی کودکان و نوجوانان ایرانی نسبت به هویت ملی خویش ایفا نمی‌کنند.

کتاب خواندن یکی از بهترین و مؤثرترین ابزار شکل‌دهی به هویت ملی در کودکان است (ذاکری و شمشیری، ۱۳۹۴). از نتایج پژوهش چنین برمی‌آید که این فرصت مغتنم تا حد زیادی در ایران نادیده گرفته شده است. به بیان دیگر، با وجود اینکه خواندن کتاب می‌تواند آگاهی ملی کودکان و نوجوانان را افزایش دهد، کتاب‌هایی که در دسترس کودکان و نوجوانان ایرانی هستند (تألیفی و ترجمه‌ای) سهم اندکی در

آگاهی ملی آنها ایفا می‌کنند. حتی رمان‌های تألیفی نیز به میزان کافی در این امر موفق نیستند.

مترجمان می‌توانند نقش بسیار مهمی در افزایش کیفیت ادبیات کودک و نوجوان از نظر عناصر هویتی ایفا کنند. پیش از هر چیز می‌توانند به انتخاب کتاب‌هایی توجه نشان دهند که با سیاست‌های هویتی جامعه ایرانی همخوانی داشته باشد. در حین ترجمه نیز بهتر است این سیاست‌های هویتی در نظر گرفته شوند. برای مثال می‌توان با روش‌های مختلف ترجمه روی نمونه‌های هویت ملی غیر ایرانی که هم‌راستا با سیاست‌های هویتی ایرانی است تأکید کرد؛ بنابراین با انتخاب روش‌های ترجمه‌ای مناسب مترجمان ایرانی قدر خواهند بود آگاهی ملی کودکان و نوجوانان را افزایش دهند.

نویسندگان و ناشران نیز به‌نوبه خود می‌توانند نقش مؤثری در افزایش آگاهی ملی کودکان و نوجوانان ایرانی ایفا کنند. برای مثال، نویسندگان می‌توانند با توجه ویژه‌ای به استفاده از نمونه‌های هویت ملی ایرانی و غیر ایرانی در آثار خود بپردازند و نمونه‌های ایرانی را در اولویت قرار دهند. همچنین، می‌توان از مثال‌های مختلف هر عنصر هویت ملی بهره برد و به چند مورد معروف بسنده نکرد.

هرچند عناصر جدی‌تر و پیچیده‌تر هویت ملی در آثار کودک و نوجوان به حاشیه رانده شده‌اند، بهتر است از حذف کامل آنها پرهیز کرد. می‌توان با استفاده از زبانی ساده و قابل‌درک کودکان و نوجوانان را با این جنبه‌های هویت ملی نیز آشنا ساخت.

پژوهش حاضر بر اهمیت روش‌های ترجمه در رابطه با هویت ملی تأکید کرد. با این حال، شناسایی روش‌های ترجمه‌ای مؤثر در حفظ هویت ملی ایرانی در ترجمه ادبی نیاز به پژوهش بیشتر دارد. همچنین، پژوهش‌های آتی می‌توانند به بررسی مهارت‌ها و ویژگی‌های لازم برای مترجمان به منظور تولید ترجمه‌ای موفق از منظر هویتی بپردازند. علاوه بر این، می‌توان به بررسی نقش، اهمیت و تأثیر سایر گونه‌های هویت در انواع ادبیات پرداخت. انجام پژوهشی مشابه در حوزه ترجمه دیداری شنیداری نیز پیشنهاد می‌شود.

کتاب‌نامه

- احمدپور، ا. (۱۳۹۶). سه سوتِ جادویی. چ ۴، تهران، ایران: افق.
- اسپینلی، ج. (۲۰۰۰). دختر ستاره‌ای. چ ۷، ترجمه ف. اشرفی (۱۳۹۵)، تهران، ایران: ایران‌بان.
- استید، ر. (۲۰۰۹). وقتی به من می‌رسی. چ ۶، ترجمه ک. عبیدی آشتیانی (۱۳۹۵)، تهران، ایران: افق.
- امیریان، د. (۱۳۹۴). جام جهانی در جوادیه. چ ۱۳، تهران، ایران: قدیانی.
- امیریان، د. (۱۳۹۵). مترسک مزرعه آتشین. چ ۸، قم، ایران: کتابستان معرفت.
- بایرامی، م. (۱۳۹۵). سایه ملخ. چ ۶، تهران، ایران: سوره مهر.
- بایرامی، م. (۱۳۹۶). دود پشت تپه. چ ۷، تهران، ایران: قدیانی.
- بیوکنن، ج. (۱۹۹۷). متشکرم؛ از ته دل!. چ ۴، ترجمه پ. علی‌پور (۱۳۹۲)، تهران، ایران: افق.
- حسن‌زاده، ف. (۱۳۹۶). این وبلاگ واگذار می‌شود. چ ۳، تهران، ایران: افق.
- خانه کتاب ایران. (۱۳۹۵ و ۱۳۹۶): <http://khanehketab.ir/Stats>
- خرامان، م. (۱۳۹۵). دختران علیه دختران. چ ۵، تهران، ایران: افق.
- ذاکری، م. و شمشیری، ب. (۱۳۹۴). بررسی مفهوم هویت در مجموعه داستان‌های قصه‌های شیرین مغزدار و قصه‌بازی شادی. مطالعات ادبیات کودک، ۶ (۳)، ۵۹-۸۵.
- سکر، ل. (۱۹۹۸). آخرین گودال. چ ۱۱، ترجمه ح. ابراهیمی (۱۳۹۵)، تهران، ایران: قدیانی.
- سوپارک، ل. (۲۰۰۱). سفال شکسته. چ ۵، ترجمه ح. ابراهیمی (۱۳۹۳)، تهران، ایران: قدیانی.
- طلوعی، م. (۱۳۹۵). رئال مادرید. چ ۴، تهران، ایران: افق.
- کادوهاتا، س. (۲۰۰۵). خانه‌ی خودمان. چ ۴، ترجمه ش. قندهاری (۱۳۹۴)، تهران، ایران: افق.
- وندربول، ک. (۲۰۱۰). ماه بر فراز مانیفست. چ ۴، ترجمه ک. عبیدی آشتیانی (۱۳۹۵)، تهران، ایران: افق.
- هادون، م. (۲۰۰۳). ماجرای عجیب سگی در شب. چ ۱۰، ترجمه ش. ساسانی‌نیا (۱۳۹۵)، تهران، ایران: افق.

Cronin, M. (2006). *Translation and identity*. London, England & New York, USA: Routledge.

Ehteshami, S. (2011). *Identity in translation* (Unpublished master's thesis), Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

- İnaç, H., & Ünal, F. (2013). The construction of national identity in modern times: Theoretical perspective. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(11), 223-232.
- Jenkins, R. (2008). *Social identity* (3rd ed.). London, England & New York, USA: Routledge.
- Kelen, C., & Sundmark, B. (2013). First things: Introduction. In C. Kelen, & B. Sundmark (Eds.), *The nation in children's literature: Nations of childhood* (pp. 1-8). London, England & New York, USA: Routledge.
- Marriott, S. (1998). Culture, identity and children's literature. *The Irish Journal of Education*, 29, 9-20.
- Richter, E., & Song, B. (2005). Translating the concept of identity. In E. Hung (Ed.), *Translation and cultural change* (pp. 91-110). Amsterdam, The Netherlands & Philadelphia, USA: John Benjamins.
- Russell, D. (2013). A new "bend in the road" navigating nationhood through L. M. Montgomery's *Anne of Green Gables*. In C. Kelen, & B. Sundmark (Eds.), *The nation in children's literature* (pp. 11-22). London, England & New York, USA: Routledge.
- Smith, A. D. (1991). *National identity*. London, England: Penguin Books.
- Tajeddini, S. (2013). *Translation of children's literature and its effect on their identity formation based on Helen T. Frank's Theory* (Unpublished master's thesis), Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran.

درباره نویسندگان

شیرین احمدی مترجم و دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مطالعات ترجمه از دانشگاه علامه طباطبائی است. حوزه‌های پژوهشی موردعلاقه ایشان ترجمه و فرهنگ، ترجمه و مسائل هویتی، جامعه‌شناسی ترجمه، ترجمه ادبی و ادبیات کودک و نوجوان است.

فاطمه پرهام استادیار و عضو هیئت علمی گروه مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه علامه طباطبائی است. ایشان همچنین ریاست پژوهشکده مطالعات ترجمه دانشگاه علامه طباطبائی را بر عهده دارند.